

विद्यापीठे, मनीष विद्यापीठे, ऐच्छिक मान्य
शैक्षणिक संस्था यांनी प्रदान केलेल्या
पदव्या/पदविका सम्मेलना

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

शासन निर्णय क्र. सम्म १०९९/१३४/मशि-४

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- १४ जून, १९९९

- काच्यः-१. शासन निर्णय, पॉलिटीकल अन्ड सर्विस डिपार्टमेंट क्र. ३०६/९६
दिनांक ४.११.१९५०.
२. शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग क्र. पीएनई
१६६२/२०८४८-सी, दिनांक १९.५.१९६४.
३. शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग क्र. एसएसएन
३२६४/ई, दिनांक १६.३.१९६८.
४. शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग क्र. एचएनई
१९६९/३२३२७ क्यू, दिनांक ६.४.१९७०.
५. शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग क्र. एचएनई
१९७०/३६४४३ ऊ, दिनांक १६.४.१९७०.
६. शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग क्र. एलएलई
१९७२/९८३१९-ऊ, दिनांक १.११.१९७१.
७. शासन निर्णय, शिक्षण विभाग क्र. युएससी १३७०/१०३८७६-
यू, दिनांक ७.१०.१९७३.
८. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग क्र. एचएनई
१४७६/२१६७-अठ्ठावीस-(१९७३), दिनांक ३०.७.१९७६.
९. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एचएनई
१४७०/२०६८२/अठ्ठावीस (१९४०), दिनांक ३०.१०.१९७६.
१०. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एचएनई
१९६९/८८२७६-अठ्ठावीस (७०), दिनांक ३०.११.१९७६.
११. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एसएससी
१०७३/१२२४/२५, दिनांक ५.३.१९७७.
१२. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एसएससी
२९७५/१४०५/२५, दिनांक १७.११.१९७७.
१३. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एसकेई
१६७८/१६०५६८/(४०४३)/विशि-१, दिनांक १.१२.१९८०.

१४. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एसटीसी २२८०/१६५९५९/(२०२/८०)/मशि-४, दिनांक ८.१.१९८२.
१५. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एसएससी २९५९/७२०५२/(२५०३)/युनि-५, दिनांक १४.२.१९८३.
१६. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एसएससी १०८२/१२४१२०/(५८३)/विशि-५, दिनांक १७.१.१९८४.
१७. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एवएससी १०८५/१०४२६८/(९५६९)/उमाशि-१, दिनांक ८.४.१९८५.
१८. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. एचएससी १२८५/११०४२/७९७८६/उमाशि-१, दिनांक ८.८.१९८५.
१९. शासन निर्णय, शिक्षण व युवक सेवा विभाग, क्र. युएसजी १०८५/११७१०५/(७१)/विशि-५, दिनांक २७.६.१९८६.
२०. शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण आणि सेवायोजन विभाग क्र. एसटीसी २२८२/८६०५०/(१९२/८७)/विशि-५, दि.८.६.९२.
२१. शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण आणि सेवायोजन विभाग क्र. एचएससी १०९२/५८८७८/(२०५)/विशि-२, दि. १९.११.९३.
२२. शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण आणि सेवायोजन विभाग क्र. एचएससी २०९३/२०९२८/(१३०)/मशि-४, दि. १२.१०.९४.
२३. शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण आणि सेवायोजन विभाग क्र. एचएससी १०९४/११७२/(३१)/मशि-४, दि. १२.१०.१९९४.
२४. शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण आणि सेवायोजन विभाग क्र. एचएससी १०९५/२३८१३/(७१)/मशि-४, दि. ९.८.१९९५.
२५. शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण आणि सेवायोजन विभाग क्र. युएसजी २०९३/(४०१६)/विशि-४, दिनांक ७.१२.१९९५.
२६. शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण आणि सेवायोजन विभाग क्र. एससीएच १०९४/(१६२)/मशि-४, दिनांक १०.१.१९९६.

प्रस्तावना:-भारत सरकारने देशातील काही स्तैच्छिक हिंदी संस्थांच्या विविध परीक्षांना मान्यता दिली आहे. तसेच संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या परीक्षानाही मान्यता दिली आहे. राज्यातील विद्यापीठे व इतर राज्यातील विद्यापीठे यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या/पदविकानाही मान्यता दिल्या आहेत. अशा पदवी/पदविका धारकाना समकक्षता देण्याचे वेळोवेळी शासनाने मान्य केले आहे असे पदवी/पदविका धारक राज्यातील निरनिराळ्या ठराविक पदावरच नेमणुकीसाठी पात्र धरण्याचा निर्णय झाला आहे. ते विचारांत घेऊन अशा सर्व पदवी/पदविका एकत्रित करण्याचा प्रश्न विचाराधीन होता.

शासन निर्णय:-संदर्भित शासन निर्णयान्वये, भारतातील ऐच्छिक हिंदी संस्था, ऐच्छिक संस्कृत संस्था, यांनी प्रदान केलेल्या परीक्षांना समकक्ष परीक्षांचा दर्जा, केवळ शासनाच्या सुचनेनुसार मान्य केला आहे. तसेच केंद्रीय किंवा राज्य विधी मंडळाने अधिनियमाद्वारे भारतातील विद्यापीठाने दिलेल्या पदवी/पदविक्र आणि संसदेने अधिनियमाद्वारे इतर शैक्षणिक संस्था स्थापित केल्या आहेत किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोगाने घोषित केलेल्या मानीव विद्यापीठानी प्रदान केलेल्या पदवी/पदविक्रना समकक्ष दर्जा देण्याची मान्यता या निर्णयाद्वारे देण्यांत येत आहे.

२. ज्या पदवी/पदविक्राना समकक्षता दिलेली आहे त्या सोबतच्या विवरणपत्र 'अ' मध्ये देण्यांत आल्या आहेत.

३. विवरणपत्र 'अ' मध्ये दर्शविलेली समकक्षता ही खालील अटीवर राहिल.

- ऐच्छिक हिंदी संस्थांच्या परीक्षांना दिलेली मान्यता ही समकक्ष म्हणून नमूद केलेल्या परीक्षेसाठी विहित केलेल्या हिंदीच्या दर्जा पुरतीच मर्यादित असेल. संपूर्ण पदवी परीक्षेच्या बरोबर त्यांना मान्यता मिळणार नाही.
- ही मान्यता फक्त दुय्यम शाळांतील हिंदी शिक्षकांच्या जागेवर नेमणूक करतेवेळी विचारात घेतली जावी व या प्रमाणे दीर्घांगक पात्रता धारकांची हिंदी शिक्षकांच्या जागेवर नेमणूक करताना त्यांच्या हिंदी शिक्षकांची मंडूर केलेली वेतनश्रेणी द्यावी.
- तसेच संस्कृत मंडळाच्या संस्कृत परीक्षांची अर्हताधारक फक्त राज्यातील माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांमध्ये तसेच विद्यापीठामध्ये फक्त संस्कृत शिक्षक म्हणून नियुक्ती करण्यासाठी व संस्कृत शिक्षकांना मिळणारी वेतनश्रेणीस पात्र ठरतील.

४. संदर्भित शासन निर्णयान्वये समकक्षता मान्यता देण्यापूर्वी त्यास सामान्य प्रशासन विभाग व वित्त विभागाची सहमती घेण्यात आली आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(म. अ. सरपोतदार)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति

- शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

५. संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
६. संचालक, क्रिडा व युवक सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
७. सहसंचालक, उच्च शिक्षण, मुंबई, पुणे, नागपूर, औरंगाबाद, कोल्हापूर, अमरावती, जळगांव, नांदेड
८. विभागीय शिक्षण उपसंचालक, बृहन्मुंबई, पुणे, नागपूर, नाशिक, कोल्हापूर, अमरावती.
९. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर. (लेखा व अनुषंगिता)
१०. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर, (लेखा परीक्षा)
११. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई.
१२. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
१३. सर्व जिल्हा परिषदांचे शिक्षणाधिकारी/शिक्षक निरीक्षक, बृहन्मुंबई.

पन्नाद्वारे

१४. कुलसचिव, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
१५. कुलसचिव, पुणे विद्यापीठ, पुणे
१६. कुलसचिव, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
१७. कुलसचिव, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद
१८. कुलसचिव, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.
१९. कुलसचिव, श्रीमती नाथीबाई दानोदर अकरसी महिला विद्यापीठ, मुंबई.
२०. कुलसचिव, अमरावती विद्यापीठ, अमरावती.
२१. कुलसचिव, उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव.
२२. कुलसचिव, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड
२३. कुलसचिव, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
२४. कुलसचिव, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे.

परिशिष्ट 'अ'

क्र.	संस्थेचे नाव	वाच्यता दिलेल्या परीक्षा	संबंधित परीक्षेसाठी विहित केलेला दर्जा
१.	२.	३.	४.
१.	काशि विद्यापीठ, बनारस	शास्त्री पदवी	बी. ए.
२.	लक्ष्मीबाई कॉलेज ऑफ फिजिकल एज्युकेशन, ग्वाल्हेर	बी. पी. ई.	बी. ए./डीप्लोमा इन फिजिकल एज्युकेशन
३.	अ) काशी संस्कृत विश्व विद्यालय, वाराणसी ब) बिहार संस्कृत असो. पाटणा व कवेश्वरसिंग संस्कृत विद्यापीठ, दरभंगा	आचार्य शिक्षा/शास्त्री शास्त्री आचार्य शिक्षाशास्त्री	एम. ओ. बी. एड बी. ए. एम. ए. बी. एड
	क) राजस्थान शासन ड) बनारस हिंदू विद्यापीठ, वाराणसी इ) लखनौ विद्यापीठ, लखनौ		
४.	मद्रास विद्यापीठ, मद्रास व अज्जामलाई विद्यापीठ, मद्रास	१) शिरोमणी (पूर्व) २) शिरोमणी (अंतीम)	१) बी. ए. २) बी. ए.
५.	आसाम शासन संस्कृत समिती, गौहाटी	उपाधी	बी. ए.
६.	मैसूर शासन	१) विद्वत मध्यमा २) विद्वत उत्तमा	बी. ए. एम. ए.
७.	केरळ शासन	१) शास्त्रभूषण (पूर्व) २) शास्त्र भूषण (अंतीम)	बी. ए. एम. ए.
८.	आंध्र विद्यापीठ, कलटेन	१) विद्या प्रविण (पुणे) २) विद्या प्रविण (अंतीम)	बी. ए. एम. ए.
९.	पंजाब विद्यापीठ, चंदिगड	१) शास्त्री २) आचार्य	बी. ए. एम. ए.
१०.	गुरुकूल, वृंदावन	१) शिरोमणी २) आचार्य	बी. ए. एम. ए.
११.	केंद्रीय संस्कृत विद्यापीठ, तिरुपती	शास्त्री (शिक्षा)	बी. एड किंवा बी.टी.
१२.	केंद्रीय हिंदी शिक्षण मंडळ, आग्रा	१) हिंदी शिक्षण पारंगत (एक वर्षाचा अभ्यासक्रम) २) हिंदी शिक्षण पारंगत	बी. टी./बी. एड एस. टी. सी./

१३. हिंदी साहित्य संमेलन, अलखबाद	१) प्रथमा २) मध्यमा (विशारद) ३) उत्तमा (हिंदी साहित्य)	१) एस.एस.सी. २) बी. ए. ३) बी.ए. ऑनर्स
१४. राष्ट्रभाषा प्रचार समिती, वर्धा	१) परिचय २) कावित्व ३) रत्न	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी) ३) बी.ए.
१५. दक्षिण भारत हिंदी प्रचार सभा, मद्रास	१) प्रवेशिका २) विशारद ३) प्रवीण	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी) ३) बी.ए.
१६. हिंदी विद्यापीठ, देवधर	१) प्रवेशिका २) साहित्य भूषण ३) साहित्यालंकार	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी) ३) बी.ए.
१७. महाराष्ट्र राष्ट्रभाषा सभा, पुणे	१) प्रबोध २) प्रवीण ३) पंडीत	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी) ३) बी.ए.
१८. हिंदी प्रचार सभा, हैद्राबाद	१) विशारद २) भूषण ३) विद्वान	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी) ३) बी.ए.
१९. बम्बई हिंदी विद्यापीठ, मुंबई	१) उत्तमा २) भाषा रत्न	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी)
२०. गुजरात विद्यापीठ, अहमदाबाद	१) तीसरी २) विनीत ३) सवक	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी) ३) बी.ए.
२१. आसाम राष्ट्रभाषा प्रयत्न समिती, गौहल्ली	१) प्रबोध २) विशारद	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी)
२२. हिंदूस्थानी प्रचार सभा, मुंबई	१) तीसरी २) कावित्व ३) विद्वान	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी) ३) बी.ए.
२३. मैसूर हिंदी प्रचार सभा परिषद, बेंगलूर	१) प्रवेश २) उत्तमा	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी)
२४. केरळ हिंदी प्रचार सभा, त्रिवेन्द्रम	१) प्रवेश २) भूषण	१) एस.एस.सी. २) इंटर (बारावी)

२५. मणिपूर हिंदी परिषद्, इम्फल	१) प्रबोध २) विशारद	१) एस.एस.सी. २) इंटर(बाराबी)
२६. कर्नाटक महिला हिंदी सेवा समिती, बैंगलोर	१) हिंदी उनमा २) हिंदी भाषा भूषण	१) एस.एस.सी. २) इंटर(बाराबी)
२७. मैसूर रियासत हिंदी प्रचार समिती, बैंगलोर	१) राजभाषा २) राजभाषा प्रकाश	१) एस.एस.सी. २) इंटर
२८. दासल ऊलूम देवबन्द, उत्तर प्रदेश	फकील-इ-देओबन्द	बी. ओ. (अरेबीक)
२९. दक्षिण भारत हिंदी प्रचार सभा, मद्रास	पारंगत	एम. ए.
३०. माड असातूल एसलाह सराई मीर, अन्नमगड (उ.प्र.)	फकील (अरेबिक)	बी. ए (अरेबिक)
३१. वंगीय संस्कृत शिक्षा परिषद्, कलकत्ता	तीर्थ	एम. ए. (संस्कृत)
३२. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर	१) बी. एम. एड २) एस. एम. एड ३) बी. एस. डब्ल्यू ४) बी. पी. ई.	१ व २ बी. एड (फक्त ११ वी व १२ वी वर्गात गणीत शिकविण्यास पात्र) ३) हवा पदवीसह बी.एड झालेल्यांना माध्यमिक शाळेत शिक्षक पदास पात्र ४) बी.ए./बी.कॉम. बी. एससी बी. ए (अरेबिक)
३३. जामितस सालेहत, मालेगाव	अलिमा	फक्त ११ वी व १२ वी वर्गात गणी शिकविण्यास पात्र
३४. पुणे विद्यापीठ, पुणे	उच्च शिक्षण पदविका (डिप्लोमा इन हायर एज्युकेशन)	फक्त ११ वी व १२ वी वर्गात गणी शिकविण्यास पात्र
३५. मुंबई विद्यापीठ, मुंबई	उच्च शिक्षण पदविका (डिप्लोमा इन हायर एज्युकेशन)	फक्त ११ वी व १२ वी वर्गात गणी शिकविण्यास पात्र
३६. शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर	उच्च शिक्षण पदविका (डिप्लोमा इन हायर एज्युकेशन)	फक्त ११ वी व १२ वी वर्गात गणी शिकविण्यास पात्र
३७. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे	ग्रंथपाल विशारद	बी. लिं.ब.
३८. गुजराथ व्यायाम प्रसारक मंडळ, राजचिपला, गुजराथ राज्य	डी. पी. एड	बी. पी. एड (बी.एड)
३९. यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक	बी. एड	प्राथमिक माध्यमिक शिक्षण उच्च माध्यमिक

शिक्षित नियमित वेतन
असलेल्या अप्रशिक्षित
शिक्षकांनी प्राप्त केलेले
शिक्षक पदवीधर

संयोजक पदवीधर

बी. ए. बी. कॉम.

बी. एस. सी.

बी. ए.

बी. ए.

बी. एड किंवा

बी. टी.

बी. ए.

एम. ए.

बी. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

एम. ए.

३९. अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

४०. संपूर्णानंद संस्कृत विश्वविद्यालय,
वाराणसी

४१. एम. एस. विद्यापीठ, बरोडा

४२. उस्मानिय विद्यापीठ, हैद्राबाद

४३. उत्कल संस्कृत समिती

४४. इन्स्टिट्यूट ऑफ इंग्लीश अँड फॉरेन
लॅंग्वेजेस, हैद्राबाद

४५. डॉ. बी. आर. आंबेडकर मुक्त
विद्यापीठ, हैद्राबाद

४६. अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद
ब) मुंबई विद्यापीठ, मुंबई

बी. पी. ई.

१) शास्त्री

२) आचार्य

३) शिक्षा (शास्त्री)

१) शास्त्री

२) आचार्य

१) डिप्लोमा इन

ओरिएन्टल लर्निंग संस्कृत

भाग २ व ३ सह

२) बॅचलर ऑफ लर्निंग

संस्कृत भाग २ व ३ सह

१) आचार्य (पी.टी.)

२) आचार्य (पूर्ण)

एम. लिट

बॅचलर ऑफ लायब्ररी

बी. पी. एड (बॅचलर ऑफ
फिजीकल एज्युकेशन)

बी. एड (फिजीकल

एज्युकेशन)

विद्यापीठे, मानीव विद्यापीठे, ऐच्छिक मानव शैक्षणिक संस्था
यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या / पदविका समकक्षता..

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग

पूरक पत्र क्र. समक १०९९ / १३४ / मशि-१

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक ५ एप्रिल, २००३.

पहा :- १) शासन निर्णय, शिक्षण, क्रीडा व समाज कल्याण विभाग क्र. एल.एल.इ .

१९७१/९८३१९-ऊ, दिनांक १ नोव्हेंबर, १९७१.

२) शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र. समक १०९९ / १३४

/मशि-४, दिनांक १४ जून, १९९९.

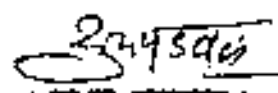
पूरकपत्र

वर अनुक्रमांक २ येथे उल्लेखिलेल्या शासन निर्णय दिनांक १४ जून, १९९९ अन्वये भारतातील ऐच्छिक हिंदी संस्था, ऐच्छिक संस्कृत संस्था यांनी प्रदान केलेल्या परीक्षा / पदव्या / पदविका ना समकक्षता दिल्यासंबंधात १९५० पासून जे शासन निर्णय वेळोवेळी निर्गमित करण्यात आले होते त्यांचे एकत्रीकरण करून विविध समकक्षतांच्या संदर्भात एकच निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. सदर एकत्रीकरणाच्या वेळी शासन निर्णय, शिक्षण, क्रीडा व समाज कल्याण विभाग क्र. एल.एल.इ . १९७१/९८३१९-ऊ, दिनांक १ नोव्हेंबर, १९७१ च्या परिच्छेद १ मध्ये अनुक्रमांक ६ येथे बम्बई हिन्दी विद्यापीठ, बम्बई या संस्थेची साहित्य-सुधाकर ही परीक्षा बी.ए. शी समकक्ष समजण्यास जी मंजूरी दिलेली आहे तीचा अंतर्भाव झालेला नसल्याचे दिसून येते.

२. उपरोक्त परिस्थितीत शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र. समक १०९९ / १३४ / मशि-४, दिनांक १४ जून, १९९९ सोबतच्या परिशिष्ट-अ मध्ये अनुक्रमांक ४६ नंतर खालीलप्रमाणे अनुक्रमांक ४७ चा अंतर्भाव करण्यात यावा.

क्र.	संस्थेचे नाव	मान्यता दिलेल्या परीक्षा	समकक्ष परीक्षेसाठी विहित केलेला दर्जा
४७.	बम्बई हिन्दी विद्यापीठ, बम्बई	साहित्य-सुधाकर	बी.ए.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सु.द. पडवल)

ज्येष्ठ अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.